

help of linguocultural codes. The phraseological picture of the world of Russian settlers of Odessa region is distinguished by width and diversity, reflects mode of life, cultural traditions, sociocultural and natural conditions in which the dialects' speakers live, as well as stereotypes and standards, which influence on Russian-speaking residents of Odessa region. The main linguocultural code is the economic code, around which the big part of other codes is grouped.

Key words: Russian dialects of Odessa region, phraseological unit, phraseological picture of the world, linguocultural code.

Статтю отримано 22.03.2017 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/23074558.2017.27.107884>

УДК 811.163.2'282.2'373.46:58(477:1–924.56)

ГОНЧАР Наталя Миколаївна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету; вул. Рєпіна, 12, м. Ізмаїл, 68600, Україна; тел.: +38 097 5117632; e-mail: nat.gonchar1974@yandex.ua; ORCID ID: 0000–0003–1295–2992

БОТАНІЧНА ЛЕКСИКА В БОЛГАРСЬКИХ ГОВІРКАХ УКРАЇНСЬКОГО ПОДУНАВ'Я

Анотація. *Мета* статті — описати ботанічну лексику в болгарських діалектах, вивчити й систематизувати терміносистему, яка використовується в болгарському континуумі, дослідити основні тенденції її розвитку в діалектах Подунав'я. *Предметом* розгляду є опис і функціонування фітонімів лексико-семантичної групи сільськогосподарських культур. *У результаті проведеного дослідження* представлено репертуар флорономенів на позначення злакових, технічних та городніх культур у болгарських діалектах межиріччя Дністра й Дунаю. Подано загальну характеристику та класифікацію просторової диференціації ботанічної лексики. Виявлено, що болгарські назви сільськогосподарських рослин у сучасних переселенських говірках болгар Одещини відображають характерні особливості місцевих діалектів, носіями яких були болгарські мігранти XVIII–XIX ст. Усі досліджені говіркові назви наслідують основні принципи номінації, характерні для флоронайменувань болгарської мови. **Висновки.** В болгарських діалектах склалася доволі повна, емна й цілісна система фітонімів. Дослідження лексико-тематичного шару сільськогосподарських фітонімів дає достатнє уявлення про характер діалектної лексики, збережені діалектні архаїчні ознаки. Більшість досліджених фітономенів у болгарських говірках України сформувалася на загальнослов'янському ґрунті, але можуть виявляти семантичну специфіку місцевих діалектів. Болгарські говірки півдня України становлять собою значний науковий інтерес і потребують подальших досліджень і картографування.

Ключові слова: ботанічна лексика, фітоніми, номени, варіанти, болгарські діалекти, українське Подунав'я.

Постановка проблеми. На території України існує кілька мікроареалів з компактним проживанням представників різних національностей, де в межах одного населеного пункту можуть співіснувати кілька діалектів, споріднених і неспоріднених різноструктурних мов. На території одного з таких ареалів на півдні Одеської області компактно мешкає численна болгарська діаспора, що понад 200 років функціонує дистантно від мови метрополії.

Особливість цього діалектного континууму полягає в тому, що він представляє новостворений масив, сформований внаслідок заселення території вихідцями з різних регіонів Болгарії і становить зону контактування різних типів болгарських діалектів з говірками української, російської, гагаузької та молдавської мов.

Одним з актуальних завдань діалектного дослідження таких ареалів є різноаспектне вивчення лексики в її сучасному стані та історичному розвитку. Необхідність системного вивчення ботанічної лексики в болгарських діалектах півдня України й типів ареальної поведінки номінативних одиниць зумовила **актуальність роботи**. Для всебічного вивчення ботанічної лексики необхідна повна її систематизація та картографування.

Зв'язок проблеми з попередніми дослідженнями. В опублікованих до сьогодні працях досліджено найменування лексики в окремих болгарських селах Бессарабії [1; 2; 3; 6], складено словники говірок болгарських сіл Одещини [2; 5; 6; 9]. Досі немає системних описів лексико-семантичних шарів лексики болгарських переселенських говірок Одещини, відсутні роботи, що систематизують фітоніми і визначають динаміку змін у назвах рослин.

Постановка завдання. Наше дослідження виконано відповідно до тематики, передбаченої планом науково-дослідної роботи кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету за напрямом наукового пошуку в рамках проекту МОН України «Опис і картографування межиріччя Дністра і Дунаю — нової європейської моделі безконфліктної взаємодії різносистемних мов і діалектів».

Мета пропонованої статті — описати лексико-семантичний шар сільськогосподарської ботанічної лексики в південноболгарських бесарабських діалектах, вивчити й систематизувати терміносистему,

яка використовується у болгарському континуумі, дослідити основні тенденції її розвитку в діалектах Подунав'я. Для реалізації поставленої мети було виконано такі завдання:

- а) зібрано мовленнєвий матеріал;
- б) описано та систематизовано терміносистему сільськогосподарських фітонімів;
- в) виокремлено в назвах рослин запозичені лексеми.

Матеріалом для аналізу слугують польові записи, здійснені у 2015–2016 роках у болгарських селах півдня України. Збір матеріалу проходив у вигляді роботи з питальником, коли інформанти заповнювали відповіді в режимі питання-відповідь та у формі диктофонних записів лінійних діалектних текстів.

Виклад основного матеріалу. Ботанічна лексика посідає одне з провідних місць у лексичній структурі болгарських говорів. Вона відтворює одну з центральних для людини сфер навколишнього середовища. Ця лексика належить до активно вживаної, тісно пов'язана з побутом і культурою народу, оскільки землеробство є основним заняттям болгар, котрі проживають у Бесарабії.

У статті проаналізовано лексико-семантичну групу сільськогосподарських культур — назви злакових культур, технічних культур, бобових і городніх культур — у болгарських діалектах. Вивчення діалектної фітонімії дозволяє встановити, що багато термінів за вказаними лексико-тематичними розрядами має прямий генетичний зв'язок з праслов'янською мовою.

До спільнослов'янського шару лексики належить найбільша і найпродуктивніша частина найменувань злакових культур таких фітонімів, як «пшениця», «ячмінь», «просо», «овес», «жито».

На позначення номена 'пшениця' (бот. *Triticum vulgare*, болг. літ. — пшеница) в досліджених говірках використовують два лексичні варіанти: *зимка* (Б., В., Вас., Вин., Г., Гл., Єв., Зад., К., Кал., Кам., Кир., Кр., Н. Т., Ор., Ос., С., С. Т.) і *житу* (Віл., Єв., Гл., Кал., Кр., Наг.). У с. Суворове Ізмайльського району і в с. Городне Болградського району в мовленні старшого покоління всі зернові називаються лексемою *жито*, що характерно для материкових болгарських діалектів.

Інформанти розрізняють ярові й озимі сорти пшениці. На позначення пшениці, посіяної восени, функціонують такі номенні: *зимн'я зимк'я* (Б., В., Вин., Наг., Н. Т.), *зимка* (Вас., Віл., Зад., Кал., Кир., Кр., Ор., С. Т.), *озимайа зимка* (Гл.), *азимница* (Дм.), *зимница* (Єв.), *озимка* (Т., Гл.). Пшениця, посіяна весною, реалізована номенами *пролетна зимк'я* (Б., В., Н. Т.), *пролитну житу* (Гл., С., С. Т.), *житу* (Вин., Г., Єв., Зад., Кал.), *л'атна зимка* (Наг.), *л'атна пшеница* (Дм.). Твердий вид ярової пшениці в усіх досліджених населених пунктах репрезентовано лексемою 'арнаутка' (Б., В., Вас., Вин., Вин., Віл., Г., Гл., Дм., Є., Зад., Кал., Кам., Кл., Кир., Н. І., Н. Т., Ор., Ос., С., С. Т., Ч.), *булгур* (Кр.).

До постійних вирощуваних культур відноситься 'ячмінь' (бот. *Hordeum tetrastichum*, болг. літ. — ечемик). В болгарських діалектах зустрічається під назвою 'ичумик' (В., Віл., Вин., Г., Єв., Дм., Зад., К., Кам., Кир., Кр., Н. Т., Ор., Ос., С., С. Т.), *йачумик* (Б.), *ичомик* (Дм.), *ичимик* (Кал.), *йачемик* (Т.), *ичмик* (Наг.), *ишумик* (Гл.).

Матеріали розвідки засвідчують, що назви рослин у досліджуваних говірках різні за ступенем диференціації. Мінімальна ареальна диференціація зумовлена відсутністю синонімів у такої назви, як 'просо' (бот. *Panicum miliaceum*, болг. літ. — просо), котру репрезентовано лексемою *прусо* (В., Вас., Віл., Вин., Г., Гл., Єв., Зад., Кал., Кам., Кир., Наг., Н. Т., Ор., Ос., С.) та її фонетичним варіантом *просу* (Дм., К., Кр., С. Т.).

Не простежуємо опозицію у фітонімах, що виражають сему 'овес' (бот. *Avena sativa*, болг. літ. — овес), у межах континууму зафіксовано єдиний номен *ув'ес* (Б., В., Вас., Віл., Г., Гл., Єв., Зад., Дм., К., Кал., Кам., Кир., Кр., Наг., Н. Т., Ор., Ос., С. Т., Т.).

Серед назв злакових рослин, що культивуються бесарабськими болгарами, запозиченою з російської мови є назва лексеми 'жито': *р'жж* (Б., В., Єв., К., Кир., Кр., Наг., Ор., С. Т.), *раж* (С.).

Однією з найцікавіших у номінації культур є 'кукурудза' (бот. *Zea mays L.*, болг. літ. — царевица). В південнобесарабських говірках межиріччя Дністра й Дунаю функціонує багато синонімів цієї лексеми. Сема «кукурудза» репрезентована 10 номінативними одиницями: *пашой* (Б., Вас., Гл., Зад., Зор., Дм., Ч., Н. Т., Ос., С.), *пушой* (Віл., Віл., Євг.), *папашой* (Б., Дм., Зор., К., Кир., Н. Т., С., Ч.), *папушой* (С. Т.), *папур* (Г., Вин., Кам., Кал., Ор.), *папур'* (Наг.). У болгарських наукових діалектологічних дослідженнях метрополії не зустрічаються фонетичні варіанти лексеми *папашой*, вона відома тільки в говорах Бесарабії, які знаходилися в контакті з молдавськими і румунськими діалектами. Ймовірно, до лексикону болгар-переселенців найменування *папушойа* запозичено з румунської мови [7, с. 674]. У деяких діалектах назва цієї рослини позначена семою *мамул* (Вин., В., Віл., С., Ч.), *мамул'а* (В., Т.), *мамул'* (Кр.). Цю лексему, яка відноситься до чумелійської говірки, запозичено з турецької мови *татил* [7, с. 505].

До технічних культур, що є об'єктом нашого дослідження, відносяться «соняшник», «коноплі», «тютюн».

У болгарських говірках України на позначення соняшника функціонують флороніми, виявлені лише в цьому ареалі. Так, лексему 'соняшник' (*Helianthus L.*, болг. літ. — слънчоглед) маніфестовано семою *семочка* та її фонетичними варіантами: *семочка* (Віл., Кал.), *семучка* (Б., Г., Зад., Кам., Наг., Н. Т., Т.), *с'амучка* (Вас., С., С. Т.), *семичка* (К., Кр.), *семи* (В., Вин., Гл., Дм., Кир., Ор.),

с'ами (Ос.). У болгарських говірках метрополії ми не виявили подібних найменувань і тому кваліфікуємо їх як запозичення з російської мови. Тільки в досліджених болгарських діалектах с. Кирнички Ізмаїльського району та с. Євгеновка Тарутинського району назву соняшника репрезентовано як *слънчушка*. Цікавою є назва соняшника — *слънчува майка* в с. Червоноармійське Болградського району.

У 1950–1980-х роках у селах півдня України вирощували коноплю й тютюн. В усіх болгарських говорах на позначення 'коноплі' (бот. *Cannabis sativa*, болг. літ. — коноп) зафіксовані такі фонетичні варіанти: *кунопа* (Б., Г., Вас., Віл., Вин., Гл., Єв., Зад., Кал., Кир., Наг., Ор., Ос., С. Т.), *конопа* (К.), *куноп'а* (Кр.).

Назву 'тютюн' (бот. *Nicotianatabacum*, болг. літ. — тютюн) представлено лексемою *т'ут'ун* (Б., Вас., Віл., Вин., Г., Гл., Єв., Дм., Зад., К., Кал., Кир., Кр., Наг., Н. Т., Ор., Ос., С. Т., Т.).

Виробництво бобових широко розповсюджено у бессарабських болгар і складає основу національного раціону харчування. Традиційними бобовими рослинами, вирощуваними на городах болгар, є квасоля, нут, горох.

На позначення загальної назви рослини 'квасоля' (*Phaseolus vulgaris*, болг. літ. — фасул, боб) поширеним є номен *фасул* (Б., Вас., Вин., Г., Гл., Зад., Дм., Кал., Кам., Н. Т., Ос., С. Т.) та його фонетичний варіант *васул* (Наг.). Зустрічаються болгарські діалекти, в яких відсутня лексема *фасул*, проте використовується тільки сема *боб* (В., Віл., Єв., К., Кир., Кр., Ор., Т.). У деяких населених пунктах паралельно функціонують дві лексеми (Вас., Наг.). Болгарський діалектолог С. Стойков відзначає, що лексема *боб* у болгарських материкових діалектах належить до мізійських та балканських говорів, а *фасул* — до західних і рупських говорів [8, с. 92].

Назву 'горох' (бот. *Pisum L.*, болг. літ. — грах) у досліджуваних говірках представлено номенами *грах* (Б., Г., Єв., Кам.), *грау* (Кр.), *гравчик* (Т.). Зафіксовано запозичення з російської мови *горох* (Вас., Віл., Вин., Зад., К., Кал., Кир., Наг., Н. Т., Ор.) та з румунської — *мазар* [7, с. 501] (В., Гл., Дм., Н. Т., Н. І., Ос., С. Т.).

Для болгар півдня України характерним є розведення 'нуту' (бот. *Cicer arietinum*, літ. болг. — нахут), назва якого в діалектах представлена такими фонетичними варіантами: *наут* (Б., Г., Дм., К., Н. Т., Ор., С. Т.), *лагут* (Вин., Кал.), *лахут* (Віл., Гл., Зор.), *лаут* (Б., Вас., Зад., Кир., Ос.), *лаут'* (Кр.), *алаут'* (Наг.). Лексема запозичена з турецької мови [7, с. 567].

Болгари — овочівники, котрі на своїх городах вирощують капусту, помідори, моркву, картоплю, буряк, цибулю, часник.

У спостережуваних діалектах представлені лексичні дублети номена 'капуста' (бот. *Brassicaoleracea*, болг. літ. — зеле), як-от: *зеле* (Зад., Дм., Кам., Н. Т., С., Т.), *зели* (Б., В., Віл., Вин., Г., Гл., Єв., К., Кал., Кир., Кр., Наг., Ос.), *лана* (С. Т.), *лахна* (Зор.). Наявність вказаних дублетів говорить про різну діалектну приналежність лексем. Так, лексема *зеле* характерна для переселенців з північно-східних і північно-західних болгарських земель, а *лахна* зустрічається у фракійських діалектах переселенців з південно-східної Болгарії [8].

Не простежуємо ареальну опозицію в номені, яку виражає сема 'помідор' (бот. *Lycopersicum esculentum*, болг. літ. — домат). Майже в усіх болгарських діалектах вживається запозичена з турецької мови назва *патладжан* [7, с. 636] (Б., В., Вас., Віл., Вин., Віл., Г., Гл., Дм., Єв., Зад., К., Кал., Кам., Кл., Кир., Кр., Наг., Н. І., Н. Т., Ор., Ос., С., Т., Ч.).

У досліджуваних діалектах спостерігаємо на позначення слова 'морква' (бот. *Daucus carota*, болг. літ. — морков) фонетичні варіанти: *морков* (Дм.), *моркули* (Б., Вас., Вин., Г., Зад., К., Кал., Кам., Кир., Н. Т., Наг.), *моркул* (В., Віл., Гл., Єв., Ор., Ос., С., С. Т.), *морул'* (Кр.).

Назву 'картопля' (бот. *Solanum tuberosum*, болг. літ. — картоф), представлено номенами *картоф* / *картофи* (В., Віл., Вин., Г., Гл., Дм., К., Кал., Н. Т., С. Т.) та їх фонетичними й морфологічними варіантами: *картоул'а* (Кр.), *картоули* (Кир.), *картофли* (Б., Єв., Зад., Наг., С.), *картои* (Ор.).

Назву 'буряк' (бот. *Beta vulgaris*, болг. літ. — цвекло) репрезентують номені: *чарвен бур'ак* (В., Кам., Кир., Ос.), *бур'ак* (Вас., Гл., Дм., Зад., К.), *качандур* (Наг.), *чикурдур* (Г., Вин., Віл., Ор.), *чукундур* (Б., Вас., Віл., Дм., Єв., Зад., Кал., Кл., Н. І., Н. Т., С., С. Т., Ч.), *панджар'* (Кр.). У болгарських говірках лексема *чукундур* з'явилася під впливом турецької мови [7, с. 991].

В усіх болгарських говірках фіксуємо лексеми 'лук' (бот. *Allium sera*, болг. літ. — лук), *лук* (Б., В., Вас., Віл., Вин., Г., Єв., Дм., Зад., К., Кал., Кам., Кир., Кр., Наг., Н. Т., Ор., Ос., С. Т.). Слід виділити лексеми *каба*, яка позначає сорт солодкої цибулі й рідко зустрічається в болгарських діалектах (Вас., С., С. Т., Ч.). Цей номен в південнобессарабських болгарських говірках зустрічається переважно в говірках фракійського типу. Тільки в діалекті с. Главани Арцизького району зафіксовано лексеми *суган* (Гл.). Етимологія цієї назви невідома.

У досліджуваному регіоні майже всі болгарські діалекти зберегли флоронім на позначення 'цибулі сіянки' (бот. *Allium sera*, болг. літ. — арпаджик). Її репрезентовано лексемою *арпаджик* (Вас., Єв., К., Кал., Кам., Кир., Кр., Ос., С., С. Т., Ч.) та фонетичними варіантами *арпажик* (Н. Т.), *арпадж'ик* (Віл., Гл., Наг., Ор.), *рападжик* (Г., Зад.), *харпаджик* (Дм.). Цей номен є запозиченням з турецької мови і зустрічається в болгарських говірках метрополії [7, с. 99].

Лексему 'часник' репрезентовано (бот. *Allium sativum*, болг. літ. — *чесън*) фонетичними варіантами *чесън* (Віл., Кам., Н. Т., С. Т.), *чесан* (Б., В., Вас., Вас., Г., Єв., Зад., Дм., К., Кал., Кир., Кр., Наг., Ор.).

Лексему 'перець' (бот. *Capsicum annuum*, болг. літ. — пипер) у досліджуваних говірках маніфестують лексеми *пипер* (Б., В., Вас., Віл., Г., Гл., Єв., Дм., Зад., К., Кал., Кам., Н. Т., Ос., С., С. Т., Т., Ч.), *пипер'* (Наг., Кр.).

У зібраних нами текстах 'гіркий перець' (бот. *Capsicum annuum* L., болг. літ. — пърлив пипер) має різні назви. На позначення цієї рослини представлено 14 номінативних одиниць із різнокореновими лексемами, що функціонують як синоніми в окремих говірках у досліджуваному діалектному континуумі: *парлиф пипер* (Зор., Н. Т.), *арнаут пипер*, *арнаушки пипер* (Вас., Він., Гл., Єв., Кам., Кир., Н. Т., Ор.), *арнаушка* (Віл., Ор.), *чушка* (В., Дм., С., С. Т.), *аглишта* (Кал.), *гръца* (Наг.), *пиперче* (С.), *пурче* (Дм.), *пиперче* і *топчуата* (Кр.), *мийунче* (Г.), *францушка* (Він., Кир.), *фъндък* (Зад., Н. Т., Ос.), *турчита* (К.).

Широко розповсюджено у болгар України розведення таких баштанних культур, як кавун, диня, гарбуз, огірок.

Загальну назву рослини 'кавун' (бот. *Citrullus vulgaris*, болг. літ. — диня) в досліджуваних говірках представляють номен *дин'а* і *карпуза*. Найпоширенішою є лексема *дин'а* (Б., В., Вас., Віл., Він., Г., Дм., К., Кал., Кам., Кир., Кр., Наг., Н. Т., Ор.). У декількох говірках зафіксовано лексему *карпуза* (Гл., Єв., Зад., Ос., С., С. Т.). Назва *дин'а* широко розповсюджена в північно-східній Болгарії та в балканських областях. Лексема *карпуза* запозичена з турецької мови [7, с. 381] і зустрічається в південних районах Болгарії. За матеріалами «Атласа болгарських говорів ССРСР» назва *карпуза* властива говіркам фракійського походження.

Одну з найважливіших харчових рослин 'диню' (*Citrullus vulgaris* Schrad, болг. літ. — пъпеш) у більшості болгарських говірок Подунав'я репрезентовано фонетичними варіантами *каун* / *каунче* (Вас., Віл., Він., Гл., Дм., Єв., Зад., К., Кир., Ор., Ос., С. Т.), *кавун* (Кам., С.). Лексема є турецькою за походженням [7, с. 389]. В болгарських говірках метрополії вона зустрічається, в основному, в південних районах Болгарії [8, с. 54].

У багатьох бесарабських болгарських говірках зафіксовано синонімічні назви лексеми 'диня': *пъпеш* (Б., В.), *пупиш* (Кр.), *папончи* (Кал.), *пупон* (Т.) *папон* (Г., Кам., Н. Т.), *пипон'* (Наг.). Назва *пъпеш* дуже поширена в північно-східних і північно-західних болгарських землях метрополії, а *пипон* зустрічається в південно-західних болгарських районах [8, с. 56].

Для позначення 'гарбуза' (бот. *Cucurbita pepo*, болг. літ. — тиква) більшість опитуваних зазначила номен *тиква* (Б., В., Вас., Віл., Г., Гл., Дм., Єв., Зад., К., Кал., Кам., Кр., Наг., Ор., Ос., С., Т.). Серед засвідчених у досліджуваних говірках назв гарбуза зустрічається номен «*кабак*» (Наг., С. Т.), що є запозиченням з турецької мови [7, с. 356].

У зазначеному ареалі вирощують різновид гарбуза, котрий називається *кратуна* (В., Він., Кам., Н. Т., Н. Т., Ор., С., С. Т.) або *картуна* (Б., Вас., Віл., Він., Дм., К., Кал., Наг., С.). З неї місцеві болгарі виробляють посуд (Він., Кам., Н. Т., Н. Т., Ор., С.).

Назва 'огірок' (бот. *Cucumis sativus* L., болг. літ. — крастовица) утворює мікрогрупу назв. Загальну назву в більшості болгарських говірок репрезентує лексема *краставица* (Г., Дм., Кам., Кр.) та її фонетичні й граматичні варіанти 'крастувица' (Він., Єв., Н. Т., С. Т.) 'крастуица' (Б., В., Віл., Гл., Дм., Кал., К., Ос.), *крастуйца* (Вас., Зад., Наг., С.), *крастауца* (Ор.). Засвідчено паралельне вживання у мовленні молодшого покоління лексеми *огурец*, запозиченої з російської мови.

Висновки. Дослідження лексико-граматичного шару фітонімів на позначення сільськогосподарських культур у болгарських діалектах Подунав'я дає достатню уяву про характер діалектної лексики, її відмінні та спільні з болгарською мовою риси і збережені діалектні архаїчні ознаки. У болгарських діалектах склалася доволі повна, ємна й цілісна система фітонімів. Більшість досліджених фітономенів у болгарських говірках України сформувалися на загальнослов'янському ґрунті, але можуть виявляти семантичну специфіку місцевих діалектів. Фонетичні та словотвірні варіанти лексем, що спостерігаються у дослідженні, свідчать про фонетичні, граматичні й лексичні особливості різних видів бесарабських діалектів.

Зберігаючи понад два століття свою духовну та матеріальну культуру, звичаї, мову на відстані від метрополії, болгарі підтримують тісні побутові, господарські та культурні контакти з представниками інших етносів, котрі населяють територію Подунав'я, що сприяє появі запозичень у болгарських діалектах. Аналіз опрацьованих джерел дозволяє виокремити в болгарських говірках України як слов'янські фітонайменування, так і запозичення з мов інших груп (турецької, грецької, румунської тощо). Запозичені лексеми не тільки заповнюють мовні лакуни, але й часто функціонують паралельно з існуючими.

Перспективи подальшого розвитку. Болгарські говори півдня України становлять собою значний науковий інтерес і потребують подальших досліджень і картографування усіх лексико-семантичних шарів лексики.

Л і т е р а т у р а

1. Барболова З. Особености на българския говор на с. Червоноармейское (Кубей), Болградски район, Одеска област в Украина / З. Барболова // Българските говори в Украина. — Одеса : Астропринт, 1999. — Вип. 2. — 152 с.
2. Барболова З. Говорът на българите в с. Кирнички, Бесарабия. Речник / З. Барболова, В. А. Колесник // Българските говори в Украина. — Одеса : Астропринт, 1998. — Вип. 1. — 158 с.
3. Журавлев В. К. Говор села Криничное (Чешма-Варунта) / В. К. Журавлев // Статьи и материалы по болгарской диалектологии СССР. — М. : АН СССР, 1958. — Вып. 8. — С. 64–166.
4. Зеленина Э. И. Словарный состав суворовского диалекта / Э. И. Зеленина // Статьи и материалы по болгарской диалектологии СССР. — М. : АН СССР, 1955. — Вып. 7. — С. 63–114.
5. Колесник В. А. Говорът на българите в с. Криничне (Чушмелий), Бесарабия. Речник / В. А. Колесник // Българските говори в Украина. — Одеса : Друк, 2008. — Вип. 4. — 376 с.
6. Колесник В. А. Евгеновка (Арса). Ономастика. Говор. Словарь. / В. А. Колесник. — Одеса : Гермес, 2001. — 228 с.
7. Речник на чуждите думи / [ред. М. Филипова-Байрова, С. Бояджиев, Ел. Машалова, К. Костов]. — София : Изд-во на БАН, 1982. — 1015 с.
8. Стойков Ст. Българска диалектология / Ст. Стойков. — София : Проф. Марин Дринов, 2002. — 430 с.
9. Топалова С. Д. Говорът на българите в с. Калчево, Бесарабия / С. Д. Топалова // Българските говори в Украина. — Одеса : Друк, 2009. — Вип. 4. — 258 с.

References

1. Barbolova, Z. (1999), «Characteristics of the Bulgarian speech of the village of Chervonorameyskoe (Kubay), Bolgrad district, Odessa region of Ukraine», *Bulgarian dialects of the Ukraine* [«Osobnosti na bolgarskija говор на s. Chervonoarmejskoe (Kubej), Bolgradski rajon, Odeska oblast v Ukraina», *Bolgarskite govori v Ukraina*], Astroprint, Odesa, vol. 2, 152 p.
2. Barbolova, Z. Kolesnik, V. A. (1998), «Bulgarian Dialekt of the village Kirnichki, Besarabia. Dictionary», *Bulgarian dialects of the Ukraine* [«Govoryt na bolgarite v s. Kirnichki, Besarabia. Slovar», *Bolgarskite govori v Ukraina*], Astroprint, Odesa, vol. 1, 158 p.
3. Zhuravlev, V. K. (1958), «Dialekt of the village Krinichnoe (Cheshma-Varunta)», *Articles and materials of Bulgarian dialects of USSR* [«Govor sela Krinichnoe (Cheshma-Varunta)», *Stat'i i materialy po bolgarskoj dialektologii SSSR*], AN SSSR, Moscow, vol. 8, pp. 64–166.
4. Zelenina, E. I. (1955), «Vocabulary of a dialekt of the village Suvorovo», *Articles and materials of Bulgarian dialects of USSR* [«Slovarnyj sostav suvorovskogo dialeкта», *Stat'i i materialy po bolgarskoj dialektologii SSSR*], AN SSSR, Moscow, vol. 7, pp. 63–114.
5. Kolesnik, V. A. (2008), «Bulgarian Dialekt of the village Krinichne (Chushmelij), Besarabija. Dictionary», *Bolgarskite govori v Ukraina* [«Govoryt na bulgarite v s. Krinichne (Chushmelij), Besarabija. Rechnik», *Bylgarskite govori v Ukraina*], Druk, Odesa, vol. 4, 376 p.
6. Kolesnik, V. A. (2001), *Evgenovka (Arsa). Onomastics. Dialekt. Dictionary* [Evgenovka (Arsa). Onomastika. Govor. Slovar'], Germes, Odesa, p. 228.
7. *Dictionary of foreign words* (eds. : M. Filipova-Bajrova, S. Bojadzhiev, etc.), (1982), [Rechnik na chuzhdite dumi, red. M. Filipova-Bajrova, S. Bojadzhiev, El. Mashalova, K. Kostov], Publishing house of the Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, 1015 p.
8. Stoykov, St. (2002), *Bulgarian dialectology* [Bylgarska dialektologija], Prof. Marin Drimov, Sofia, 430 p.
9. Topalova, S. D. (2009), «Bulgarian Dialekt of the village Kalchevo, Besarabia», *Bulgarian dialects of the Ukraine* [«Govoryt na bolgarite v s. Kalchevo, Besarabia», *Bolgarskite govori v Ukraina*], Druk, Odesa, vol. 4, 258 p.

*У м о в н і с к о р о ч е н н я**Позначення населених пунктів*

- Болградський р-н: Вас. — с. Василівка; Вин. — с. Виноградне; Вл. — с. Владичень; Г. — с. Городне; Кал. — с. Калчево; Кр. — с. Криничне; Н. Т. — с. Нові Трояни; Ор. — с. Орхівка; Т. — с. Табаки; Ч. — с. Червоноармійське; Ізмаїльський р-н: Б. — с. Богате; К. — с. Каланчак; Кам. — с. Кам'янка; Кир. — с. Кирнички; Л. — с. Лощинівка; Тарутинський р-н: Віл. — с. Вільне; Дм. — с. Дмитрівка; Єв. — с. Євгенівка; Арцизький р-н: В. — с. Виноградівка; Гл. — с. Главані; Зад. — с. Задунівка; Н. І. — с. Нова Іванівка; Ос. — с. Острівне;
- Кілійський р-н: С. Т. — с. Старі Трояни;
- Саратський р-н: Зор. — с. Зоря;
- Ренійський р-н: Наг. — с. Нагірне.

ГОНЧАР Наталья Николаевна,

кандидат филологических наук, доцент кафедры общего языкознания, славянских языков и зарубежной литературы Измаильского государственного гуманитарного университета; ул. Репина, 12, г. Измаил, 68600, Украина; тел. +38 097 5117632; e-mail: nat.gonchar1974@yandex.ua; ORCID ID: 0000-0003-1295-2992

БОТАНИЧЕСКАЯ ЛЕКСИКА В БОЛГАРСКИХ ДИАЛЕКТАХ УКРАИНСКОГО ПОДУНАВЬЯ

Аннотация. *Цель* статьи — описать сельскохозяйственный пласт ботанической лексики в болгарских диалектах, изучить и систематизировать терминологическую лексику, которая используется в болгарском континууме, исследовать основные тенденции развития фитонимов в диалектах Подунавья. *Предметом* рассмотрения является описание и функционирование лексико-семантической группы сельскохозяйственных культур. *В результате* исследования представлено описание фитонимов, обобщены и классифицированы названия злаковых, технических и огородных культур, функционирующие в болгарских диалектах украинского Подунавья. Дана общая характеристика ботанической лексики. Выявлено, что фитонимы, исследуемые в болгарских диалектах юга Украины, отражают характерные особенности местных диалектов и отвечают основным принципам номинации, характерным для флоронаименований болгарского языка. Ботаническая лексика представляет собой систему, включающую не только архаический пласт лексики, но и содержащую заимствования из различных языков. **Выводы.** В болгарских диалектах сложилась довольно полная, емкая и целостная система фитонимов. Исследование лексико-тематического пласта сельскохозяйственных фитонимов дает достаточное представление о характере диалектной лексики, ее сохранившихся диалектных архаичных признаках. Анализ исследованных номенов позволяет выделить в болгарских диалектах как славянские фитонаименования, так и заимствования из других языков (турецкого, греческого, румынского, русского и украинского), что обусловлено полилингвальной языковой ситуацией региона.

Ключевые слова: ботаническая лексика, фитонимы, номены, варианты, болгарские диалекты, украинское Подунавье.

Natalia N. GONCHAR,

Candidate of Philology (PhD), Associate Professor of the Chair of General Linguistics, Slavonic Languages and World Literature, Izmail State Humanities University; 12 Repin str., Izmail, 68600, Ukraine; tel.: +38 097 5117632; e-mail: nat.gonchar1974@yandex.ua; ORCID ID: 0000-0003-1295-2992

BOTANICAL VOCABULARY IN THE BULGARIAN DIALECTS OF THE UKRAINIAN DANUBE REGION

Summary. *The purpose* of the article is to describe the agricultural layer of botanical vocabulary in the Bulgarian dialects, to study and systematize a terminological vocabulary. *The subject* of the article consideration is a description of agricultural phytonyms functioning. *Results* of our researches are presented description of Bulgarian dialect phytonyms. Names of cereal and technical cultures, garden and spicy gustatory plants functioning in the Bulgarian dialects of Ukrainian Danube region are revealed, generalized and classified. General description of spatial differentiation of botanical vocabulary is given. Observed, phytonyms investigated in the Bulgarian dialects in the south of Ukraine, represent the characteristic features of local dialects and answer basic principles of nomination, characteristic for phytonyms of Bulgarian. *Methodology* comprises an issue of vocabulary layer of agricultural phytonyms gives a sufficient idea about character of dialectal vocabulary, its survived dialectal archaic signs. The majority of investigational phytonyms in the Bulgarian dialects of south of Ukraine is formed on general slavic basis. However they have a semantic specific of local dialects. Some of them are adopted from the Turkish, Greek, Romanian, Russian languages.

Key words: botanical vocabulary, phytonyms, nominations, variants, Bulgarian dialects, the Ukrainian Danube region.

Статтю отримано 17.03.2017 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/2307-4558.2017.27.107900>

УДК 811.161.1'233:808.5:372.461.1:159.946.3(510)

ИНЬ Юань (尹媛),

лектор кафедры фортепиано Музыкального института Тайшаньского университета; ул. Дунюе, 525, г. Тайань, 271000, Провинция Шаньдун, КНР; тел.: +86 13127288602; e-mail: yinyuan-music@hotmail.com; ORCID ID: 0000-0001-6303-1865

ВОЗМОЖНОСТИ ПЕСЕННОГО ТЕКСТА В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В КИТАЕ

Аннотация. *Целью* данного научно-методического исследования является выработка рекомендаций для китайских учителей русского языка по использованию русского песенного творчества в практике преподавательской работы на начальном этапе обучения. *Объект* изучения — тексты русских песен. *Предмет* исследования — приёмы оптимизации использования русских песен при обучении китайцев русскому языку. *Материалом* лингводидактического исследова-